

Na kratko o socialni listini

Evropska Socialna Listina

Pogodba Sveta Evrope o varstvu človekovih pravic

Evropska socialna listina (v nadaljevanju: listina) ureja pravice in svoboščine in vzpostavlja nadzorni sistem, ki zagotavlja, da jih države pogodbenice spoštujejo. V skladu s spremembami listine spremenjena Evropska socialna listina iz leta 1996, ki je začela veljati leta 1999, postopno nadomešča prvotno pogodbo iz leta 1961.

Tabela na straneh 8 in 9 kaže, **katere države so doslej podpisale in ratificirale listino.**

Pravice, ki jih zagotavlja listina

Pravice, ki jih zagotavlja listina, zadevajo vse posameznike v njihovem vsakodnevem življenju.

→ **Nastanitev:**

- dostop do primernega in glede na ceno dostopnega stanovanja;
- zmanjševanje brezdomstva; stanovanjska politika, ki je usmerjena na vse kategorije, ki so v manj ugodnem položaju;
- postopki za omejevanje prisilne izselitve iz stanovanja;
- enak dostop do socialnih stanovanj in denarnih pomoči za stanovanje za osebe, ki niso državljani države pogodbenice;
- izgradnja stanovanj in pomoči v zvezi z nastanitvijo glede na potrebe družine.

→ **Zdravje:**

- dostopne učinkovite možnosti za zdravstveno varstvo vsega prebivalstva;
- politika preprečevanja bolezni zlasti z zagotavljanjem zdravega okolja;
- odpravljanje poklicnih rizikov, tako da sta zdravje in varnost pri delu zagotovljena v pravu in praksi;
- varstvo materinstva.

→ **Izobraževanje:**

- brezplačno osnovno in srednje izobraževanje;
- brezplačne in učinkovite službe poklicnega usmerjanja;
- dostop do začetnega usposabljanja (splošno in poklicno srednje izobraževanje), univerzitetnega in izvenuniverzitetnega višjega izobraževanja, poklicnega usposabljanja vključno z nepretrganim usposabljanjem;
- posebni ukrepi za tujce z stalnim prebivališčem;
- vključitev invalidnih otrok v šolanje v običajnih šolah;
- dostop invalidnih oseb do izobraževanja in poklicnega usposabljanja.

→ **Zaposlitev:**

- prepoved prisilnega dela;
- prepoved zaposlovanja otrok, mlajših od 15 let;
- posebni pogoji dela za osebe med 15 in 18 letom starosti;
- pravica do preživljanja s svobodno izbranim poklicem;
- ekonomska in socialna politika za zagotovitev polne zaposlenosti;
- pravični pogoji dela v zvezi s plačilom in delovnim časom;
- varstvo pred spolnim in psihološkim nadlegovanjem;
- svoboda do ustanavljanja sindikatov in delodajalskih organizacij za varstvo ekonomskih in socialnih interesov; svoboda posameznika do vključevanja v te organizacije;
- spodbujanje skupnega posvetovanja, kolektivnega pogajanja, poravnave in prostovoljne arbitraže;
- pravica do stavke;
- dostop invalidnih oseb do zaposlitve.

→ **Pravno in socialno varstvo:**

- pravni položaj otroka;
- obravnava mladih prestopnikov;
- varstvo pred trpinčenjem in zlorabo;
- prepoved sleherne oblike izkoriščanja (spolnega ali drugega);
- pravno varstvo družine (enakopravnost med zakoncema in med zakoncema in otroci, varstvo otrok v primeru razpada družine);
- pravica do socialne varnosti, socialne pomoči in socialnih služb;
- pravica do varstva pred revščino in socialno izključenostjo;
- otroško varstvo;
- posebni ukrepi v zvezi z oskrbo starejših oseb.

→ Gibanje oseb:

- pravica do združitve družine;
- pravica državljanov, da zapustijo državo;
- procesualno varstvo v primeru izгона;
- poenostavitev formalnosti v zvezi s priseljevanjem.

→ Nediskriminacija:

- pravica moških in žensk do enakega obravnavanja in enakih možnosti pri zaposlovanju;
- zagotovitev uživanja vseh pravic, določenih v listini, vsem državljanom in tujcem, ki zakonito prebivajo oziroma so redno zaposleni, brez razlikovanja glede na raso, spol, starost, barvo, jezik, vero prepričanja, narodno poreklo, socialni izvor, zdravje ali povezanost z narodno manjšino;
- prepoved diskriminacije na temelju družinskih obveznosti;
- pravica invalidnih oseb do vključevanja v družbo in sodelovanja v življenju skupnosti.

Države članice Sveta Evrope in Evropska socialna listina Stanje na 03/03/2010

Države članice	Podpisi	Ratifikacije	Sprejem postopka kolektivnih pritožb
Albanija	21/09/98	14/11/02	
Andora	04/11/00	12/11/04	
Armenija	18/10/01	21/01/04	
Avstrija	07/05/99	29/10/69	
Azerbajdžan	18/10/01	02/09/04	
Belgija	03/05/96	02/03/04	23/06/03
Bosna in Hercegovina	11/05/04	07/10/08	
Bolgarija	21/09/98	07/06/00	07/06/00
Hrvaška	06/11/09	26/02/03	26/02/03
Ciper	03/05/96	27/09/00	06/08/96
Češka republika	04/11/00	03/11/99	
Danska	03/05/96	03/03/65	
Estonija	04/05/98	11/09/00	
Finska	03/05/96	21/06/02	17/07/98 X
Francija	03/05/96	07/05/99	07/05/99
Gruzija	30/06/00	22/08/05	
Nemčija	29/06/07	27/01/65	
Grčija	03/05/96	06/06/84	18/06/98
Madžarska	07/10/04	20/04/09	
Islandija	04/11/98	15/01/76	
Irsko	04/11/00	04/11/00	04/11/00
Italija	03/05/96	05/07/99	03/11/97
Latvija	29/05/07		
Lichtenštajn	09/10/91	31/01/02	

Litva	08/09/97	29/06/01
Luksemburg	11/02/98	10/10/91
Malta	27/07/05	27/07/05
Moldavija	03/11/98	08/11/01
Monako	05/10/04	
Črna Gora	22/03/05	03/03/10
Nizozemska	23/01/04	03/05/06
Norveška	07/05/01	20/03/97
Poljska	25/10/05	25/06/97
Portugalska	03/05/96	30/05/02
Romunija	14/05/97	07/05/99
Ruska federacija	14/09/00	16/10/09
San Marino	18/10/01	
Srbija	22/03/05	14/09/09
Slovaška	18/11/99	23/04/09
Slovenija	11/10/97	07/05/99
Španija	23/10/00	06/05/80
Švedska	03/05/96	29/05/98
Svica	06/05/76	29/05/98
« nekdanja jugoslovanska republika Makedonija »	27/05/09	31/03/05
Turčija	06/10/04	27/06/07
Ukrajina	07/05/99	21/12/06
Združeno kraljestvo	07/11/97	11/07/62
Število držav - 47	2 + 45 = 47	13 + 30 = 43

Krepko tiskani datumi na sivi podlagi so datumi podpisa ali ratifikacije Listine iz leta 1961 ; drugi datumi so datumi podpisa ali ratifikacije spremenjene Listine iz leta 1996.

* Države, ki morajo ratificirati Dodaten protokol iz leta 1991, da bi ta začel veljati. V praksi se v skladu s sklepom Odbora ministrov ta protokol že uporablja.

X Država, ki je priznala nacionalnim nevladnim organizacijam pravico, da proti njej vložijo kolektivne pritožbe.

Evropski odbor za socialne pravice

Evropski odbor za socialne pravice (v nadaljevanju: Odbor) ugotavlja, ali so države spoštovale obveznosti, ki jih določa listina. Petnajst neodvisnih in nepristranskih članov Odbora izvoli **Odbor ministrov** Sveta Evrope. Izvoli jih za dobo 6 let z možnostjo še enkratne ponovne izvolitve. Odbor ugotavlja, ali sta nacionalno pravo in praksa držav pogodbenic v skladu z listino (24.člen listine kot je bil spremenjen in dopolnjen s **Torinskim protokolom** iz leta 1991).

→ Postopek nadzora, ki temelji na nacionalnih poročilih

Vsako leto države pogodbenice predložijo **poročilo** o izvajanju listine v pravu in v praksi. Vsako poročilo se nanaša na nekatere od **sprejetih določb** listine.

Odbor pregleda poročila in odloči o tem, ali je situacija v zadevnih državah v skladu z listino ali ne. Svoje odločitve, imenovane »**sklepi**«, vsako leto objavi.

Če država na podlagi sklepa Odbora, da ne izpolnjuje obveznosti iz listine, ne stori ničesar za odpravo kršitev, Odbor ministrov nanjo naslovi **priporočilo**, v katerem zahteva, da država spremeni pravo oziroma prakso. Predlog za odločitev Odbora ministrov pripravi **Vladni odbor**, sestavljen iz predstavnikov vlad držav pogodbenic, ki jim pomagajo opazovalci, ki predstavljajo organizacije delodajalcev in sindikatov.¹

→ Postopek kolektivnih pritožb

V skladu s **Protokolom**, ki je bil odprt za podpis leta 1995, začel pa je veljati leta 1996, je dopustno vložiti **pritožbe** pri Evropskem odboru za socialne pravice.

Organizacije, ki imajo pravico vložiti pritožbo pri Odboru

– v primeru vseh držav, ki so sprejele postopek:

1. ETUC, BUSINESSEUROPE, in IOE¹;

2. **nevladne organizacije s posvetovalnim položajem pri Svetu Evrope**, ki so na seznamu, ki ga je v ta namen sestavil Vladni odbor;

3. organizacije delodajalcev in sindikatov v državi, proti kateri je vložena pritožba;

– v primeru držav, ki so tako privolile:

4. nacionalne nevladne organizacije.

Pritožba mora vsebovati naslednje podatke:

a. ime in natančnejše podatke o organizaciji, ki je vložila pritožbo;

b. dokazilo o tem, da je oseba, ki je predložila in podpisala pritožbo, pristojna zastopati organizacijo, ki je vložila pritožbo;

c. o državi, zoper katero je pritožba vložena;

d. navedbo določb listine, ki naj bi bile domnevno kršene;

e. predmet pritožbe, t.j. vprašanje(a), v zvezi s katerim(i) konkretna država domnevno krši listino, skupaj z ustreznimi utemeljitvami in dokazili.

Pritožba mora biti sestavljena v angleškem ali francoskem jeziku, če jo vložijo organizacije iz zgoraj navedenih kategorij 1 in 2. Če jo vložijo druge organizacije (kategoriji 3 in 4), je pritožba lahko sestavljena v uradnem jeziku ali v enem od uradnih jezikov prizadete države.

Odbor prouči pritožbo in v primeru, da so izpolnjeni formalni pogoji, odloči, da je sprejemljiva.

Po odločitvi o sprejemljivosti pritožbe začne pisni postopek, v katerem stranke izmenjajo pisna pojasnila in informacije. Odbor lahko odloči, da bo organiziral javno zaslišanje.

1. ETUC: European trade Union Confederation, BUSINESSEUROPE: nekdanji UNICE in IOE: International Organisation of Employers.

Odbor potem odloči o vsebini pritožbe in o tem v obliki **poročila** obvesti prizadete stranke ter Odbor ministrov. Poročilo postane javno najkasneje štiri mesece po tem, ko je bilo poslano Odboru ministrov.

Končno, Odbor ministrov sprejme **resolucijo**. Če je primerno, lahko prizadeti državi **priporoči**, da sprejme posebne ukrepe, s katerimi bo situacijo uskladila z listino.

Posledice uporabe listine v različnih državah

Posledica sistema nadzora je, da države spreminjajo svojo zakonodajo oziroma prakso, da bi situacijo uskladile z zahtevami listine. Podrobnejše informacije o tem (in o tekočem razvoju) za posamezne države so dostopne na internetnih straneh.

→ Kje je mogoče najti več podatkov o listini

- spletna stran Listine **www.coe.int/socialcharter** vsebuje zlasti vsa nacionalna poročila in podatke za posamezne države;
- baza podatkov o listini, ki je dostopna na internetu ali na CD ROM, omogoča seznanjanje z odločitvami Evropskega odbora za socialne pravice;
- **zbrana besedila** («Collected texts») vsebujejo vsa temeljna besedila;
- **povzetek bibliografije** («summary bibliography») je tekoče obnovljen.

Evropska Socialna Listina

Slovenian version

**Department of the European Social Charter
Directorate General of Human Rights
and Legal Affairs
Council of Europe
F – 67075 Strasbourg Cedex
social.charter@coe.int**